

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, ЗА ПЕРИОД 2009-2015. ГОДИНА

1. УВОД

Акционим планом за спровођење Стратегије развоја стручног образовања у Републици Србији (у даљем тексту: Акциони план) утврђују се мере и активности које ће се остваривати у два периода:

- од 2009. до 2010. године као период краткорочних мера и активности;
- од 2010. до 2015. као период средњорочних и дугорочних мера и активности, које су у овом документу дате у форми пројектованих и процењених мера и активности.

Овим акционим планом планирају се припремне активности за реализацију Стратегије развоја стручног образовања у Републици Србији (у даљем тексту: Стратегија) чија реализација ће започети у 2009. години.

Акциони план дефинише основне мере и активности које треба да омогуће спровођење Стратегије за период 2009-2015. година и усаглашен је са мерама и активностима које предвиђа акциони план за спровођење Стратегије за образовање одраслих. Како су ове две стратегије узрочно-последично повезане и директно се наслањају једна на другу, то овај акциони план садржи одређене мере и активности које се односе и на област образовања одраслих.

У садржај Акционог плана укључене су и мере и активности које се односе на развој стручног образовања, а налазе се у акционим плановима за спровођење Националне стратегије запошљавања за период 2005-2010. година, Националне стратегије привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године, као и Националне стратегије за младе.

Акциони план у Делу првом, обухвата мере и активности које треба да се реализују у периоду од 2009. до 2010. године и састоји се од седам поглавља и једног прилога:

- **Поглавље прво** доноси основне препоруке и предлоге мера за даљи развој социјалног партнерства у стручном образовању у Републици Србији. У овом поглављу представљен је и концепт даљег институционалног развоја у стручном образовању који треба да омогући реализацију интерсекторског приступа даљем развоју стручног образовања у Републици Србији.

- **Поглавље друго** поставља структуру и правце развоја националног оквира квалификација у Републици Србији;

- **Поглавље треће** посвећено је даљем развоју наставних програма у стручном образовању у Републици Србији. На основу резултата и искустава досадашње реформе стручног образовања предлаже се сет мера и активности даљег развоја наставних програма заснованих на исходима учења и компетенцијама;

- **Поглавље четврто** посвећено је стручном усавршавању наставника, сарадника и инструктора у стручном образовању и обухвата мере и активности неопходне за даље усавршавање овог система;

- **Поглавље пето** посвећено је успостављању и развоју система каријерног вођења и саветовања у стручном образовању у Републици Србији;

- **Поглавље шесто** отвара и предлаже сет мера и активности развоја предузетништва у стручном образовању у Републици Србији.

- **Поглавље седмо** доноси пројекцију финансирања основних реформских активности до 2010. године за област стручног образовања. Подаци дати у овом поглављу пројектују на одређеном узорку висину потребних средстава за реализацију основних реформских активности. На основу ових података могу се предвидети потребна средства за реализацију сваке од активности.

- У **прилогу 1** дате су мере и активности за спровођење Стратегије кроз табеларни приказ.

Акциони план, у Делу другом, садржи пројекције средњорочних и дугорочних мера и активности за реализацију и односи се на период од 2011. до 2015. године.

Акциони план дефинише и групише основне мере и активности које омогућавају реализацију Стратегије. На основу ових понуђених активности неопходно је да се за сваку годину, почевши од 2009. године, припрема оперативни акциони план који разрађује све потребне кораке, услове, средства, рокове, извршиоце и носиоце за сваку од предложених мера и активности.

2. КОНЦЕПТ ДАЉЕГ СТРАТЕШКОГ РАЗВОЈА СТРУЧНОГ ОБРАЗОВАЊА

Процес модернизације и усавршавања система образовања и васпитања у Републици Србији, који је започео 2001. године има основне правце ка побољшању квалитета, трансформацији система управљања и система финансирања образовања, укључивања интересних група и социјалних партнера, како би се обезбедио ефикасан трансфер знања али и стицање вештина код свих учесника у образовном процесу и пуно уважавање етничких, културних и лингвистичких различитости. Основни циљеви процеса реформисања система образовања обухватили су осавремењавање система образовања ради: његовог што ефикаснијег доприноса економском опоравку земље; подршке развоју демократије у земљи и подршке будућој европској интеграцији земље.

Уважавајући основне реформске принципе образовања у Републици Србији и принципе развоја образовања у Европи за 2010. годину даљи процес модернизације и осавремењавања стручног образовања у Републици Србији треба да обухвати његово позиционирање међу факторе техничко-технолошког, социјално-економског и индивидуалног развоја. У исто време даљи развој стручног образовања и саобраћавање укупног образовног система друштвеним и индивидуалним потребама и могућностима треба да прати и усклађује се и са циљевима развоја образовања у Европи до 2010. и то:

1. повећање квалитета образовања и оспособљавања а у складу са новим захтевима друштва заснованог на знању и модернизација наставног процеса и процеса учења;
2. обезбеђивање лакше доступности системима образовања и оспособљавања свима у складу са принципима доживотног учења, бржег запошљавања, развоја каријере и активног грађанства, једнаких шанси и друштвене кохезије;
3. отварање образовања и оспособљавања према широком свету у светлу бржег повезивања рада и друштва и одговора на изазове који настају у процесу глобализације.

Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године дефинисала је да ће се будући развој Републике Србије заснивати на знању као основном капиталу. „Привреда Републике Србије је у интензивној транзицији. При томе у целини има веома низак и неефикасан иновациони потенцијал што посебно условљава и тражи даљи развој заснован на знању. Технолошки развој оствариван је, пре свега, куповином страних технологија и опреме. Научна и развојна истраживања у Републици Србији, која се врше у постојећим научним и развојним институцијама и на универзитетима, а које превасходно финансира држава нису у највећем обиму генератор знања које може бити озбиљан фактор развоја нове – глобално конкурентне привредне производње.

Према реално процењеном стању у глобалном развојном техничко-технолошком, производном и систему услуга, као и у сопственом научно-истраживачком и иновационом потенцијалу, конкретне циљеве развоја засноване на знању и иновацијама, треба усмерити на:

-развој, утемељен на реалним предностима, преко валоризације природног и људског потенцијала;

-иновативну технолошку ревитализацију финалне производње и посебно специјалне производње високотехнолошког репроматеријала - материјалних инпута (конструкционалних и функционалних компоненти, склопова, делова, система, хемијских и биохемијских материјала), као и производњу и прераду хране;

-развој и пројектовање конкурентне производње са потпуном интеграцијом најсавременијих технолошких решења за минимизацију загађења;

-организациону, технолошку и културолошку иновацију услужне делатности.”¹

Полазећи од резултата и искустава досадашњег процеса реформи стручног образовања даљи кључни правци деловања и развоја стручног образовања треба да обухвате:

- законодавно усавршавање, регулисање и усклађивање (законска и подзаконска акта) сфере стручног образовања. У том смислу неопходно је успоставити заједнички рад и активност Министарства просвете, Министарства економије и регионалног развоја и кључних социјалних партнера у области регулисања свих кључних питања развоја стручног образовања;
- наставак даље модернизације и усавршавања стручног образовања утемељеног на концепту доживотног учења и уз уважавање принципа партнерства, доступности, отворености, децентрализације и програмске разноврсности као основних принципа развоја стручног образовања;
- даљи институционални развој у области стручног образовања а полазећи од интерсекторског приступа који промовише и директно заступа Стратегија развоја стручног образовања. То значи обезбеђивање потребних предуслова за развој институционалног, програмског и организационог плурализма у реализацији стручног образовања и посебно повезивање формалног и неформалног стручног образовања;
- развијање система обезбеђивања и вредновања квалитета у систему стручног образовања;
- развијање система стандарда којима се обезбеђује постизање квалитета, ефикасности и ефективности система стручног образовања и образовања одраслих;
- развијање посебне политике и приступа младима посебно у сфери њиховог образовања, запошљавања и професионалног развоја и напредовања;
- обезбеђивање реформе система стручног образовања деце и младих са посебним потребама;
- обезбеђивање даљег развоја стручног образовања припадника националних мањина;
- модернизација послесредњег стручног образовања и његово повезивање са развојем високог образовања у Републици Србији, а у складу са принципима развоја високог образовања у оквирима Европске Уније и Болоњског процеса.

Полазећи од ових кључних праваца развоја стручног образовања конкретне мере и активности даље реформе стручног образовања у Републици Србији обухватају:

- усавршавање структуре и система стручног образовања како би се обезбедио флексибилан и хоризонтално и вертикално мобилан систем стручног образовања. То значи и увођење нових организационих модела и нових програма заснованих на исходима учења и компетенцијама а у договору са социјалним партнерима и интересним групама;
- даљи институционални развој у области стручног образовања и образовања одраслих;

---

¹ Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године, стр 80-81;

- даље усавршавање и иновирање модуларног модела образовних програма заснованих на исходима учења и компетенцијама;
- развој задовољавајуће равнотеже између општег и стручног образовања, теоријског и практичног образовања²;
- развој система стандарда који се односе на установе, наставнике и образовне програме;
- развој националног оквира и система квалификација и стандарда стручног образовања и обуке;
- даље осавремењивање - садржаја, организације и метода наставног процеса, рада наставника и школа у целини;
- редефинисање облика, начина и садржаја професионалне праксе у предузећима или привредним друштвима, а на основама уговора о партнерству и сарадњи између школа и социјално-економских партнера, модернизација и развој професионалне праксе и практичне наставе, како у средњим школама и образовним институцијама, тако и у предузећима или привредним друштвима;
- редефинисање подручја рада, образовних профила и дефинисање занимања, како би одговарали потребама нове економске реалности и принципима одрживог развоја;
- развој система акредитације и сертификације који обухвата:
  - а. образовне установе и организације за обуку;
  - б. програме, које треба да обезбеде уравнотежен однос знања и вештина и стичу се у неформалном образовању;
  - в. начине признавања у систему сертификације;
- рационализација мреже средњих стручних школа у складу са потребама привреде, тржишта рада, локалних заједница, захтевима који произлазе из праваца друштвеног и економског развоја и политике запошљавања, као и у складу са жељама и могућностима ученика. Промена постојеће уписне политике а у складу са потребама тржишта рада, жељама и интересима појединаца и друштва;
- повећање капацитета трогодишњих стручних школа као директан одговор на потребе привреде;
- институционализовање трајног и активног социјалног дијалога у сферама развоја стручног образовања и запошљавања;
- обезбеђивање квалитета стручног образовања што подразумева стално праћење и евалуацију резултата како ученика и наставника, тако и школа, односно институција за образовање у целини;
- развој транспарентног, функционалног и правичног система оцењивања и вредновања ученичких постигнућа;
- стварање услова за континуирано стручно усавршавање наставника и укупан професионални развој наставника (нова улога наставника, њихов стални развој и усавршавање), увођење нових метода наставног рада (групни рад, интерактивно учење, пројектни рад, решавање проблема итд);
- иновирање опреме и наставног материјала;
- осамостаљивање и јачање права и одговорности стручних школа у новим условима, повезивање са локалном самоуправом, потребама локалне привреде, тражење нових начина финансирања;
- усавршавање директора и њихове обуке за нове услове рада;
- успостављање и развој система менаџмента у стручном образовању.

На основу ових конкретних мера и активности даље реформе стручног образовања који је дефинисала Стратегија развоја стручног образовања припремљен и је Акциони план који следи.

---

² Могући модели односа између општег и стручног образовања предложени су у огледним програмима средњег стручног образовања

Део први

1. Социјално партнерство и стручно образовање

Садашњи систем стручног образовања у Републици Србији је конципиран у складу са планском економијом и остварује се преваходно у стручној школи. У том контексту развој социјалног партнерства у стручном образовању данас има неколико основних препрека и то:

- законом није утврђена улога и одговорност социјалних партнера у погледу садржаја програма образовања и ниво професионалних квалификација;
- не постоји структура која би осигурала заједнички систем иницијалног стручног образовања, даљег школовања и преквалификација;
- проблеми који су проузроковани недовољним развојем мреже институција које пружају подршку (методичких центара, консултантских институција);
- неразвијени механизми акредитације и сертификације у области стручног образовања и образовања одраслих;
- недовољна улагања у иновирање стручног образовања.

Међутим, стручно образовање је веома важна област за послодавце, за удружења и привредне коморе, те је стога, неопходно усагласити различите интересе у оквиру социјалног дијалога, како за сферу формалног стручног образовања тако и за укупно подручје неформалног образовања и образовања одраслих.

Главни допринос послодаваца у области развоја стручног образовања огледа се у њиховом равноправном учешћу у: конципирању укупног развоја стручног образовања, стратешком планирању занатског образовања, дефинисању стандарда занимања, стандарда реализације праксе, учешћу у завршним испитима, стручној матури, припреми и изради наставних програма; предлагању програма обука; итд. Да би свој допринос потпуно реализовали социјални партнери треба, без обзира на формалне уговоре и дефинисану сарадњу, и да преузму одређену одговорност за осигуравање доступности и једнакости, успостављању праћења и усаглашавања механизма социјалног дијалога и обезбеђивању техничке (финансијске, административне, менаџерске итд.) подршке у области стручног образовања.

То захтева остваривање неколико кључних предуслова:

- успоставити системско регулисање сарадње и повезивања стручног образовања са свим социјалним партнерима и интересним групама (послодавцима, синдикатима, привредном комором, стручним друштвима, надлежним државним органима и владиним телима);
- успоставити системске механизме за даљи развој стручног образовања на националном нивоу и обезбедити даљи институционални развој у сфери успостављања и развој социјалног партнерства у стручном образовању и образовању одраслих - оснивање националног Савета за стручно образовање и образовање одраслих и Агенције за стручно образовање и образовање одраслих;
- успоставити заједничку одговорност социјалних партнера (државе, послодаваца или репрезентативно удружење послодаваца, синдикат и репрезентативни синдикат и коморе) за имплементацију, програмирање и остваривање стручног образовања;
- обезбедити утицај захтева са тржишта рада на развој и обим стручног образовања у одређеним професијама, подручјима рада и профилима;
- укључити социјалне partnere у процену потреба и захтева тржишта рада, у дефинисање и структурирање образовних профила, у вредновање исхода образовних профила (екстерне комисије у оквиру завршних испита и стручне матуре, мајсторских и специјалистичких испита, сертификација, иницирање и вредновање нових образовних профила).

У оквиру овако успостављеног и формализованог система заједничког рада сви актери стручног образовања успостављају договор и сарадњу у дефинисању јасних циљева образовања и у припремању ученика за тржиште рада. Ти облици заједничког рада су разноврсни и обухватају договоре: у сфери дефинисања образовних профила и подручја рада, у оквиру утврђивања знања, вештина и компетенција које ученици и полазници треба да добију на крају образовања и оспособљавања, у области екстерног оцењивања на завршетку формалног и неформалног школовања, у праћењу и развоју професионалне каријере ученика и полазника, у области остваривања професионалне и феријалне праксе.

Следећи ове препоруке, Акциони план издваја четири приоритета:

1. даљи развој законске и концептуалне основе за учешће социјалних партнера у процесу развоја социјалног партнерства у стручном образовању;
2. даљи развој институционалних реформи и оснивање Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих;
3. даљи развој и усавршавање стручног образовања како би се одговорило на потребе развоја тржишта рада и потражњу различитих циљних група;
4. успостављање механизма за размену информација између два система – система образовања и система тржишта рада, који не раде аутономно, односно уско су повезани са националном привредом и променама у тој сфери.

У оквиру институционалног развоја у области стручног образовања Стратегијом предлаже се формирање посебних тела и институција како би се обезбедила сарадња социјалних партнера и стручног образовања. У складу са тим, Акциони план предвиђа да би даљи институционални развој у области стручног образовања и образовања одраслих требало да обухвати формирање три кључне институције:

а) Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих (у Стратегији развоја стручног образовања у Републици Србији је наведен под именом Савет за стручно образовање и обуку) чија би улога била да пројектује, прати и усаглашава развој стручног образовања и образовања одраслих и да прати и усаглашава интересе, потребе и могућности свих социјалних партнера. Надлежност Савета је да управља активностима Акционог плана.

б) Агенције за стручно образовање и образовање одраслих, као независне интересекторске институције која би директно повезивала стручно образовање и образовање одраслих, сферу рада и запошљавања, привреду, послодавце и остале интересне групе у сфери социјалног партнерства. Такође Агенције за стручно образовање и образовање одраслих координира различите секторске политике и приоритете у области образовања одраслих који су од националног интереса. Трансформацијом и издвајањем постојећег Центара за стручно и уметничко образовање из Завода за унапређивање образовања и васпитања формира се Агенција за стручно образовање и образовање одраслих. Надлежност Агенције је да обезбеђује експертизу и експерте за спровођење Акционог плана.

в) У оквиру Агенције за стручно образовање и образовање одраслих формира се Одељење за квалификације чија би функција била да развија национални оквир квалификација.

На локалном нивоу успостављање социјалног партнерства подразумева сарадњу и умрежавање стручних школа, институција за образовање одраслих, послодаваца или репрезентативно удружење послодаваца, предузећа, служби запошљавања и професионалних удружења. На тај начин даљи развој стручног образовања би имао већу флексибилност и ефикасност, посебно у области финансирања и ко-финансирања где се могу појавити различите могућности и опције.

2. Национални оквир квалификација

Постојећи систем квалификација у Републици Србији, пре свега у области стручног образовања пре се може назвати збиром разноврсних ситуација у односу на одређена питања него системом којег карактерише уређеност. Оваква оцена настаје јер:

- не постоји јасна основа за поређење нашег система квалификација са сродним обележјима у другим европским земљама, што носи ризик статуса и признавања квалификација стечених код нас;
- квалификације нису увек релевантне у свету рада, тако да не рефлектују постојећу праксу при запошљавању нити укључују шире компетенције или предузетничке вештине;
- социјални партнери нису на адекватан начин укључени у креирање и обезбеђивање квалитета квалификација;
- стручно знање и вештине стечене ван редовног система школовања не воде ка стицању квалификација, чиме се додатно доприноси негирању приступа доживотног учења и образовања одраслих;
- не постоје стандарди занимања;
- постоји национална номенклатура занимања из 1990. године која није ажурирана и није усклађена са Међународном стандардном класификацијом занимања (ISCO 88);
- не постоји систем обезбеђивања квалитета образовања-оспособљавања;
- не постоје разрађени и свеобухватни стандарди који се односе на систем образовања и оспособљавања;
- не постоји систем акредитације и сертификације наставних програма и институција за реализацију образовања и оспособљавања;
- не постоји институција или тело на националном нивоу у чијој је надлежности координација активности у области квалификација на националном и међународном нивоу.

Све ове карактеристике чине широку и разуђену област која представља Национални оквир квалификација (НОК). Стратешки је интерес Републике Србије да ову комплексну област што пре почне да уређује, да је претвара у систем. Ситуација је утолико тежа што су многи елементи овог система настали спонтано или као парцијална или привремена решења, па ће њихове промене превођењем или усклађивањем са системом бити болне. Према проценама стручњака за изградњу целокупног НОК-а једној земљи је потребно бар седам до десет година, јер национални оквир квалификација уређује - обухвата не само систем квалификација (врсте, нивои и њихови дескриптори), већ и питање стицања квалификација (програми, начини стицања), обезбеђивање квалитета (стандарди опреме, реализације и наставника, независна провера-оцењивање компетенција кандидата), уређивање образовања одраслих, успостављање комплементарног система образовања, обучавања и оспособљавања, уређивање формалног, неформалног и информалног образовања, одређивање улога социјалних партнера у целокупном процесу, одређивање националног тела за квалификације и друго.

За Републику Србију, која ће наставити да води преговоре о придруживању Европској унији, свакако је важно да уложи додатне напоре ради одржавања континуитета и убрзавања активности на успостављању националног оквира квалификација, јер ће он у будућности бити не само основ, него и услов за покретљивост радне снаге у европским оквирима.

Успостављањем НОК-а у Републици Србији требало би да се обезбеди подршка за развој модерног, релевантног и флексибилног система стручног образовања и образовања одраслих. Основна сврха НОК-а јесте да:

- да обезбеди релевантност квалификација у контексту привредних и друштвених потреба;
- да унапреди приступ, флексибилност и проходност у стручном образовању и образовању одраслих;
- да унапреди квалитет формалног и неформалног система образовања;
- да створи услове за дефинисање и сталну примену образовних стандарда;
- да створи услове за организовање стручног образовања (у формалном и неформалном сектору) и образовању одраслих заснованом на стандардима квалитета;
- да обезбеди међународно признање квалификација стечених у Републици Србији.

Акциони план је дефинисао три кључна приоритета у развоју НОК-а у Републици Србији у периоду 2009-2010. година. То су:

- припремне активности за почетак рада на изради НОК-а;
- изградња система НОК-а у Републици Србији;
- почетна фаза за функционисање НОК-а у Републици Србији.

Сваки од приоритета има сет посебних задатака и на основу тога предложене конкретне мере и активности.

3. Развој наставног програма у стручном образовању

Наставни програм у стручном образовању у Републици Србији дефинише се као структурална основа за организацију и реализацију образовања и обука, као и за постизање жељених исхода учења. Програмом се дефинишу:

- циљеви, исходи и садржаји образовања и обука;
- процеси и активности њиховог постигнућа и реализације (организациони облици, стратегије, модели и методе, наставе и учења);
- начини и критеријуми вредновања постигнућа.

Даље ширење програма, садржаја и наставних метода у Републици Србији омогућава увођење различитих облика програма у зависности од потреба тржишта рада и потреба локалне самоуправе и саме школе.

На тај начин се отварају могућности увођења нових наставних метода посебно активних облика наставе и различитих комбинација теоријске наставе и професионалне праксе.

У том процесу ширења програма и садржаја стручног образовања и обука потребно је обезбедити:

- задовољавајућу равнотежу између општег и стручног образовања, стручног теоријског образовања и професионалне праксе и практичне наставе;
- редефинисање и другачије позиционирање и програмирање праксе у наставним програмима и промена њене реализације у школама и код послодаваца;
- вертикалну и хоризонталну проходности унутар програма у оквирима једног и више подручја рада;
- даље развијање и усавршавање стручног образовања заснованог на исходима и компетенција и модулараног³ принципа учења;
- развој система осигурања квалитета у стручном образовању и образовању одраслих;
- повезивање са вишим облицима образовања и проходност ка високом образовању.

Процеси и активности образовања и обука у оваквој стратешкој пројекцији усмерени су на остваривање циљева и исхода образовања и морају бити усклађени, добро уравнотежени али и разноврсни да би задовољили шире друштвене потребе, конкретне потребе локалне самоуправе и појединаца. У складу са овим принципима основни задаци развоја програма стручног образовања у Републици Србији биће усмерени на пружање знања, вештина и способности (компетенција), како ученицима тако и одраслима. Програм стручног образовања треба да омогући:

- лични развој учесника образовног процеса;
- побољшање квалитета нивоа стручне оспособљености појединца за обављање послова;
- задовољавање захтева радног процеса у погледу стручних оспособљености (стечених компетенција);
- промовисање запошљавања и доживотног учења.

---

³ Модул је скуп функционално повезаних знања, вештина и способности (компетенција) неопходних за обављање одређеног задатка

У реформским документима о развоју стручног образовања (из периода 2001-2006) у Републици Србији предвиђено је да се програми стручног образовања и обуке реализују кроз предмете, модуле, практичну наставу и професионалну праксу, са различитим дужинама трајања у току школске године. Модули су специфични и посебни сегменти, пакети учења који воде до постигнућа дефинисаних исхода учења. Модули могу бити самостални или део ширих програмских, односно организационих целина. Дизајнирани су на основу сродних и комплементарних принципа, различитих образовних захтева и дефинисаних тематских задатака. Својом структуром модули обезбеђују стицање знања, вештина и способности (компетенција) и међудисциплинарно, односно међупредметно повезивање.

Реформа стручног образовања почела је 2001. године утврђивањем и анализом постојећег стања у стручном образовању у Републици Србији. Већ школске 2002/03. започела је примена нових образовних огледних програма у једном броју образовних профила у подручју рада пољопривреда, производња и прерада хране. Школске 2008/09. године у систему је активно 55 огледних профила са новим програмима у 13 подручја рада и у 155 средње школе.

Огледни наставни програми развијани су на иницијативу социјалних партнера и заједница школа.

Нови програми засновани су на:

- циљевима, исходима и радним компетенцијама;
- модулима и темама;
- обавезном и изборном делу програма.

Оваквим приступом у конципирању наставних програма обезбеђује се развој социјалног партнерства (развијање, реализација, праћење и вредновање програма, као и промовисање запошљавања); подстицање предузетничког духа код ученика; квалитетнија стручна оспособљеност појединца; афирмација принципа доживотног учења; као и провера новог концепта завршног испита и стручне матуре.

Уважавајући постигнуте резултате у остваривању огледних образовних профила и нових програма, затим препоруке дефинисане у Стратегији развоја стручног образовања Акциони план издваја шест кључних приоритета у процесу даљег усавршавања и развоја наставног програма. То су:

1. Успостављање институционалног, програмског и организационог плурализма у реализацији стручног образовања и обуке и повезивање формалног и неформалног стручног образовања што треба да омогући даље усавршавање система стручног образовања и оспособљавања како би се обезбедила флексибилна хоризонтална и вертикална проходност ученика и полазника;

2. Развој система стандарда у стручном образовању. Овај приоритет обухвата развој стандарда занимања и развој образовних стандарда. У оквиру овог приоритета издвојени су и задаци који се односе на промену статуса, садржаја и функционисање праксе. Предлаже се:

- модернизација и развој праксе и практичне наставе, како у средњим школама и образовним институцијама, тако и у предузећима и привредним друштвима;
- редефинисање облика, начина и садржаја професионалне праксе у предузећима и привредним друштвима, а на основама уговора о партнерству и сарадњи између школа и социјално-економских партнера;

3. Даље осавремењавање садржаја, организације и метода наставног процеса, рада наставника и школа у целини што обухвата даље усавршавање и иновирање модулалног модела образовних програма заснованих на исходима учења. У оквиру овог приоритета посебни задаци дефинисани су у односу на развој и усавршавање програма на језицима националних мањина и за ученике са посебним потребама;

4. Успостављање и развој система осигурања квалитета у стручном образовању што обухвата: развој система акредитације и сертификације у стручном образовању и образовању одраслих; усавршавање система испита у стручном образовању; евалуацију досадашње

реализације огледних програма и профила у једном броју подручја рада и њихово преношење у редовни систем стручног образовања;

5. *Рационализација и усавршавање мреже средњих стручних школа* што обухвата остваривање следећег задатка - усклађивање мреже стручних школа са тржиштем рада и потребама привреде;

6. *Повезивање стручних школа и образовних институција са локалним заједницама, тржиштем рада, регионалним привредним коморама, унијом послодаваца или репрезентативно удружење послодаваца, малим и средњим предузећима, и синдикат или репрезентативни синдикат* што посебно обухвата формирање локалних савета за стручно образовање.

4. Стручно усавршавање наставника, сарадника и инструктора

Модернизација система стручног усавршавања наставника захтева побољшање педагошких способности и вештина наставника и сарадника како би били што адекватније припремљени за примену новог програма, градећи истовремено систем који ће повезивати иницијално и перманентно образовање. То води ка пуној професионализацији наставног особља и омогућиће стално усклађивање са глобалним и технолошким променама у свету рада.

У складу са тим почетна стратегија у том процесу треба да буде оријентисана на:

- обнову и модернизацију система усавршавања и обуке приправника у настави;
- подршку актуелној реформи стручног образовања и обуке;
- подизање општег нивоа педагошких способности и вештина наставника;
- постављање темеља за континуирано образовање и доживотно учење;
- увођење концепта заштите животне средине и одрживог развоја у програме усавршавања и обуке.

Нови концепт сталног стручног усавршавања наставника представља део развоја укупне политике и стратегије развоја стручног образовања и обуке а његов циљ је да наставници стекну функционална знања и вештине које ће им помоћи не само да успешно примене нове реформисане програме већ и да активно и креативно учествују у даљем развоју стручног образовања и сопственом професионалном развоју. За разлику од традиционалног модела, нови концепт промовише културу сталних промена и системски приступ утврђивању потреба и понуде могућности за професионални развој.

Базични принцип новог концепта уводи планирање и дефинисање програма и начина усавршавања сходно идентификованим потребама и могућностима на нивоу школе, локалне самоуправе, професионалних организација (удружења наставника) или група професионално повезаних школа.

Концепт стручног усавршавања базира се на:

- развоју и усавршавању на нивоу школе;
- савременим методима наставе и учења;
- новим информационим технологијама;
- развоју професионалне сарадње и партнерства.

Имајући у виду дугорочне перспективе, исходи стручног усавршавања наставника треба да буду:

- отвореност ка променама;
- комуникационе вештине и предводништво у вештинама наставничког процеса;
- професионална заинтересованост и потреба за напретком;
- функционална писменост – професионална, социјална, рачунарска и медијска;
- професионално и педагошко знање и вештине који могу да задовоље потребе стручног образовања;
- вештине планирања и развијање иновативних приступа у процесу наставе;

- вештине коришћења различитих извора и локација у остваривању програма;
- вештине за стварање партнерстава, способност за тимски рад и утврђивање привредних као и ученичких потреба;
- способност за преузимање одговорности и иницијатива за сопствени професионални развој и развој стручног образовања;
- вештине планирања, евалуација и самоевалуације.

Како би се остварили ови исходи неопходно је развити детаљну стратегију за даљи развој стручног усавршавања наставника на неколико нивоа:

I ниво – мотивациони: увођење у програм иновација, предности објашњења и демонстрација ефикаснијих приступа;

II ниво – уједначене основне вештине: унапређивање професионалног знања потребног за примену нових програма и побољшање педагошких вештина (организација семинара, подела професионалне литературе, радионице);

III ниво – развој: усвајање новог научног знања и унапређење педагошких вештина.

Први и други ниво омогућавају остварење краткорочног циља (имплементација реформисаног програма и унапређење квалитета наставног процеса). Трећи ниво треба да олакша остварење дугорочног циља. Истовремено он омогућава и води ка развоју функционалног и одрживог система стручног усавршавања наставника. Како би се то постигло, осим законског оквира који већ постоји, треба развити кохерентне и систематске активности свих учесника на националном образовном нивоу. То значи да је пре свега неопходно:

- јасно дефинисати и усвојити систематске мере за постизане усвојеног циља;
- дефинисати минималне стандарде знања и вештина за ученике на крају сваког нивоа стручног образовања;
- дефинисати стандарде за наставничке компетенције.

- Акциони план предвиђа реализацију три приоритета у периоду 2009-2010. године и то:
1. *обнова и модернизација система усавршавања и оспособљавања наставника, сарадника и запослених у стручном образовању што обухвата реализацију основног задатка - Развој и усавршавање програма стручног усавршавања на нивоу школе и образовне институције;*
  2. *увођење савремених метода наставе и учења;*
  3. *даље усавршавање стандарда професионалних компетенција наставника, директора школа, инспектора и педагошких саветника који ће радити на вредновању професионалног рада наставника.*

5. Каријерно вођење и саветовање

Систем каријерног вођења и саветовања у стручном образовању у Републици Србији биће постепено развијан, а његов основни задатак јесте да пружи помоћ ученицима и полазницима да раде и наставе даље образовање. Систем саветовања треба да обезбеди ученицима и полазницима оријентацију о: економском развоју и потребама тржишта рада; демографским променама у структури становништва и утицајима на потребе; имплементацији концепта доживотног учења који је у функцији перманентног развоја људског ресурса и праћења развојних економских потреба.

Основни задатак који дефинише Акциони план у области каријерног вођења и саветовања јесте *Успостављање и развој система каријерног вођења и саветовања у стручном*

образовању што предвиђа да се у периоду 2009-2010. година изradi Стратегија каријерног вођења и саветовања у стручном образовању у Републици Србији и да започне процес отварања огледних школских центара за каријерно вођење и саветовање.

6. Предузетништво

Концепт предузетништва у стручном образовању је нов и још увек недовољно истражен и самим тим захтева да се у наредном периоду уради његова посебна концептуализација која би се односила на различита доба учесника образовања и образовне нивое.

Основне компоненте схватања предузетништва у стручном образовању обухватају следеће сегменте:

- довести до иновације;
- поздравити и подржати иновацију;
- преузети одговорност за акције;
- поставити циљеве и остварити их;
- бити мотивисан за успех.

У складу са тим се дефинишу и основни елементи предузетништва у сфери стручног образовања. Ти елементи су:

Стицање знања

- о доступним могућностима како би се идентификовала она која одговарају једној особи.

Стицање вештина

- планирања, орагнизовања, анализе, комуникације, реализације, евалуације;
- способности за тимски рад;
- способности за идентификовање личних снага и слабости;
- способности за проактивно деловање и позитивно реаговање на промене;
- способности за преузимање ризика.

Развој ставова

- диспозиције за показивање иницијативе;
- позитивног става за промену и иновацију.

У сфери даљег развоја предузетништва у области стручног образовања Акциони план је пошао од основних ставова Стратегије и почетног искуства реализације предмета предузетништво у огледним профилима и програмима.

7. Финансирање реформских активности

7.1. Усавршавање система финансирања

Стратегијом развоја стручног образовања предвиђено је да даље усавршавање система финансирања стручног образовања и оспособљавања у Републици Србији треба да буде комплементарно и засновано на визији и мисији даљег развоја стручног образовања. Модификовани систем финансирања треба да буде вођен потребама тржишта рада и да буде способан да одговори на локалне потребе. То значи да систем финансирања треба да :

- подржи стручне школе да сарађују са тржиштем рада;
- обезбеди упис сваком појединцу и да сваки регион има једнак статус у финансирању у државном буџету. (Појам регион не односи се на елемент територијалне организације, већ означава суседне привредне области)

Један од могућих модела даљег усавршавања система финансирања стручног образовања и оспособљавања представља „динамички модел” финансирања који би заснивао

на основним елементима постојећег система финансирања. Новина предложеног модела је у томе што пружа могућност стручним школама да понуде програме који могу да одговоре на потребе тржишта рада и да остваре додатне комерцијалне активности. То су два елемента овог модела:

- Финансирање базирано на „излазном резултату” чија је суштина заснована на броју и врсти диплома које се стичу у школи (дипломе за којима постоји потреба), као и на броју младих који су се запослили након стицања дипломе;
- Проширена делатност (додатна делатност) и кратки флексибилни програми, који се остварују у оквиру кофинансирајућег система.

За реализацију овог модела постоје неколико предуслова, и то:

- стручне школе треба да буду слободне да функционишу на комерцијалном тржишту,
- да би се повећала ефикасност њихових буџета стручне школе треба да имају могућност да буду штедљиве и рационалне у односу на средства добијена из буџета у оквиру „улаза”;
- стручне школе морају да имају обавезу да извештавају о својим средствима и да дају тромесечне извештаје.

Процес усавршавања система финансирања је дуг и сложен процес који захтева учешће свих учесника стручног образовања на свим нивоима од националног до локалног. Уважавајући такву сложеност процеса промена система финансирања Акциони план предлаже да се у првом периоду реализације (2009-2010) само започне процес припрема тако што ће се у 2010. години урадити први предлог промена у систему финансирања а у склопу приоритетних мера у сфери социјалног партнерства.

7.2. Финансирање реформских активности

У оквиру израде Акционог плана урађена је процена глобалних трошкова предложених реформских активности у периоду до 2010. године и основна пројекција трошкова реализације тих мера после 2010. године.

Пројекција је обухватила процену трошкова која се заснива на следећим елементима:

- период имплементације од три године: прва година, трошкови припрема активности, друга година, трошкови „пилотирања” активности и трећа година, трошкови имплементације.
- на нивоу стручних школа - активност ће бити имплементирана у првој групи школа (прва година), друга група школа (друга година), итд.
- важне ставке за почетак имплементације акционог плана су: организовање и функционисање Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих и организовање и функционисање Агенције за стручно образовање и образовање одраслих. Савет управља активностима акционог плана, а Агенција обезбеђује експертизу и експерте.

Процена потребних финансијских средстава за реализацију реформских активности које предвиђа Стратегија

Успостављање професионалне инфраструктуре институција	2009	2010	Годишње 2011-2012
Успостављање Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих			
1. Организовање и функционисање Националног савета за стручно образовање и	€ 9.585	€ 12.780	€ 12.780

образовање одраслих			
Успостављање институција стручног образовања и образовања одраслих			
2. Организовање и функционисање националне Агенције за стручно образовање и образовање одраслих	€ 134.760	€ 202.140	€ 269.520
3. Организовање и функционисање посебног тела/центра за акредитацију		€ 87.512	€ 116.633
Укупно	€ 144.345	€ 302.432	€ 398.933

Израда прописа	2009	2010	Годишње 2011-2012
Израда прописа			
4. Израда акта о оснивању Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих	€ 5.790		
5. Израда прописа којима се уређује област стручног образовања	€ 11.580		
Укупно	€ 17.370		

Развој програма Стручно усавршавање наставника, Обезбеђивање квалитета Увођење информационих технологија Развој каријерног вођења	2009	2010	Годишње 2011-2012
Израда наставних програма за редовно стручно образовање			
6. Израда наставних програма за редовно стручно образовање	€ 50.017	€ 112.537	€ 150.050
Стручно усавршавање наставника, сарадника и запослених у стручном образовању			
7. Усавршавање директора, педагога, психолога, инспектора/семинари	€ 11.450	€ 15.250	€ 15.250
8. Усавршавање наставника/семинари	€ 34.125	€ 45.500	€ 45.500
Развој система обезбеђивања квалитета стручног образовања - самоевалуација стручних школа			
9. Успостављање система обезбеђивања квалитета стручног образовања - самоевалуација стручних школа	€ 25.481		
10. Регионални семинари о НОК-у	€ 7.250		
11. Национална конференција о стручном образовању	€ 5.675		
Увођење информационих технологија			
12. Увођење интернета у стручне школе/развој информационо-документационог система за наставнике	€ 76.992	€ 102.656	€ 76.992
Развој каријерног вођења и саветовања			
13. Развој система каријерног вођења и саветовања у стручном образовању	€ 94.921	€ 126.562	€ 168.750

Укупно	€ 305.911	€ 402.505	€ 456.542
---------------	------------------	------------------	------------------

Развој сарадње између стручних школа и привреде	2009	2010	Годишње 2011-2012
Успостављање одрживе сарадње између стручних школа и послодаваца (пракса и други облици сарадње)			
14. Успостављање одрживе сарадње између стручних школа и послодаваца (реализација ученичке праксе и други облици сарадње)	€ 168.750	€ 225.000	€ 375.000
Развој процедура за усаглашавање потреба и понуде у стручном образовању			
15. Успостављање процедура на локалном, регионалном и републичком нивоу. Развој републичког информационог система	€ 8.756	€ 11.675	€ 11.675
Развој модела државног и приватног партнерства			
16. Партнерство између компанија, стручних школа и других институција	€ 9.473		
Укупно	€ 186.979	€ 236.675	€ 386.675

Финансирање стручног образовања	2009	2010	Годишње 2011-2012
Израда финансијске структуре средњег стручног образовања			
17. Предлог усавршавања постојећег система финансирања стручног образовања	€ 11.035	€ 14.714	
18. Јачање и усавршавање носилаца система финансирања стручног образовања - започињање огледа у новом систему финансирања	€ 22.921	€ 26.710	€ 30.526
19. Предлог рационализације школских активности (почетак примене динамичког модела финансирања)- оглед	€ 40.680	€ 47.460	€ 54.240
Укупно	€ 74.636	€ 88.884	€ 84.766

ПРОЦЕНА УКУПНИХ ТРОШКОВА РЕФОРМСКИХ АКТИВНОСТИ У СТРУЧНОМ ОБРАЗОВАЊУ	€ 662.241	€ 940.996	€ 967.816
---	------------------	------------------	------------------

Мере и активности за спровођење Стратегије

I. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ЗА ПЕРИОД 2009-2010. ГОДИНА

1. СОЦИЈАЛНО ПАРТНЕРСТВО И СТРУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори успешности и процесни индикатори	Носиоци активности		Временски оквир
				надлежни органи, институције и организације	учесници	
<i>Приоритет I: Даљи развој законске и концептуалне основе за учешће социјалних партнера у процесу развоја социјалног</i>	Израда стратешке основе којом се дефинишу одговорности свих институција које су укључене у стручно образовање	1. Припрема и усвајање Стратегије развоја социјалног партнерства у области стручног образовања и образовања одраслих	Усвојена Стратегија	МП, МЕРР, НССО	МФ, МОС, МРСП, синдикат/репрезентативни синдикат ПК, НСЗ, УП, СЕС, НССО, АСООО	2009-2010.

<i>партнерства у стручном образовању</i>	Израда прописа којима се уређује област доживотног учења	2. Израда адекватне законске регулативе	Усвојени одговарајући закони	Влада предлагач МП	ПСОК, НССО, МЕРР, МРСП, МФ, МОС, УП, синдикат/репрезентативни синдикат ПК, НСЗ	2009. и трајно
		3. Измена и допуна Закона о основама система образовања и васпитања	Усвојен измене и допуне Закона о основама система образовања и васпитања	Влада предлагач МП	ПСОК, НССО, МЕРР, МРСП, МФ, МОС, УП, синдикат/репрезентативни синдикат/, ПК, НСЗ	2009.
Приоритет II: <i>Даљи развој институционалних реформи и оснивање Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих</i>	Наставак институционалних реформи и формирање модерних институција које треба да прате и подржавају даљи развој стручног образовања и развој социјалног партнерства	4. Припрема, оснивање и почетак рада Националног савета за стручно образовање и образовање одраслих који треба да пројектује, прати и усаглашава развој стручног образовања и образовања одраслих	Основан Национални савет за стручно образовање и образовање одраслих Национални савет за стручно образовање и образовање одраслих почео са радом	Влада предлагач МП	МЕРР, ПСОК, МФ, МОС, УП, синдикат/репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ	2008-2009.

		<p>5. Припрема, оснивање и почетак рада Агенције за стручно образовање и образовање одраслих која треба да обавља стручне послове у процесу развоја стручног образовања, оспособљавања и образовања одраслих</p>	<p>Основана Агенција за стручно образовање и образовање одраслих</p> <p>Агенција за стручно образовање и образовање одраслих почела са радом</p>	<p>Влада предлагач НССО, МП</p>	<p>МЕРР, ПСОК, МФ, МОиС, УП, синдикат/репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ</p>	<p>2008-2009.</p>
		<p>6. Израда предлога за успостављање мреже отворене комуникације између свих – кључних актера/интересних група и социјалних партнера у стручном образовању на националном, регионалном и локалном нивоу како би се развила и побољшала прилагодљивост стручног образовања захтевима тржишта рада</p>	<p>Припремљен предлог система комуникације између свих интересних група у стручном образовању</p>	<p>НССО</p>	<p>АСООО, МП, МЕРР, ПК, НСЗ, МОС, УП, синдикат и репрезентативни синдикат</p>	<p>2010.</p>
		<p>7. Обнављање рада секторских комисија у циљу одрживости и имплементације постигнутих резултата реформе стручног образовања</p>	<p>Успостављен рад секторских комисија</p>	<p>НССО</p>	<p>АСООО, МП, МЕРР, НСЗ, УП, ПК</p>	<p>2009. и трајно</p>

		8. Израда новог модела друштвено- приватног партнерства између државе, институција образовања, науке и привреде	Израђени могући модели друштвено- приватног партнерства у стручном образовању	АСООО	УП, МП, МЕРР, НССО, синдикат и репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ	2010. и трајно
		9. Израда система и механизма за координацију интерних институција у области стручног образовања	Успостављен систем координације између институција у оквиру стручног образовања	АСООО, НССО	МП, МЕРР, НСЗ	2010. и трајно
Приоритет III: <i>Даљи развој и усавршавање стручног образовања како би се одговорило на потребе развоја тржишта рада и потражњу различитих циљних група</i>	Развој флексибилног стручног образовања а у складу са потребма и захтевима тржишта рада и послодаваца	10. Развој стандарда занимања	Израђена методологија за израду стандарда занимања и започет рад на изради стандарда занимања	АСООО, НССО	МП, МЕРР, НСЗ, УП, ПК	2009. и трајно
		11. Успостављање система евалуације и акредитације у стручном образовању	Постављен систем евалуације	АСООО	НССО, МП, НСЗ	2009-2010. и трајно
			Постављен систем акредитације, образован центар за Акредитацију	МП, НССО	МЕРР, УП, ПК, НСЗ	2009-2010. и трајно

		12. Развијање модела школског менаџмента са аспекта улоге и учешћа социјалних партнера	Усвојен модел школског менаџмента који почива на развијеном систему социјалног партнерства	АСООО	НССО, МП, ПСОК, МЕРР, НСЕС, УП, ПК, НСЗ	2010. и трајно
Приоритет IV: <i>Успостављање механизма за размену информација између два система – система образовања и система тржишта рада, који не раде аутономно, одн. уско су повезани са националном привредом и променама у тој сфери</i>	Развој националног система информисања у области стручног образовања и запошљавања	13. Подршка успостављању почетне процедуре за комуникацију и проток информација између школа и компанија	Усвојене процедуре за проток информација између школа и компанија	АСООО	МП, МЕРР, УП, ПК, НСЗ	2009-2010. и трајно
		14. Развој процедура за успостављање директних веза између захтева за обукама на тржишту рада и система стручног образовања на различитим нивоима – националном, регионалном, локалном	Развијене процедуре	АСООО	МП, МЕРР, МОС, УП, ПК, НСЗ	2009-2010. и трајно

<p>Приоритет V: <i>Успостављање механизма за финансијску подршку и добро развијену инвестициону политику социјалних партнера и развијање њихове свести о неопходном пораству квалитета радне снаге и тржишта рада</i></p>	<p>Развој и усавршавање система финансирања стручног образовања</p>	<p>15. Развој предлога за побољшање ефикасности постојећег система финансирања стручног образовања</p>	<p>Припремљен предлог побољшаног система финансирања стручног образовања</p>	<p>МП</p>	<p>АСООО, НССО, МФ, МЕРР, МОС, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ</p>	<p>2009-2010. и трајно</p>
		<p>16. Развој система пореских олакшица за послодавце који омогућавају реализацију праксе и који директно пружају подршку формалном образовном систему</p>	<p>Утврђен систем пореских олакшица за послодавце који омогућавају реализацију праксе</p>	<p>МП, МФ</p>	<p>АСООО, НССО, МЕРР, УП, ПК, синдикат и репрезентативни синдикат, НСЗ,НССО</p>	<p>2009-2010. и трајно</p>

2. НАЦИОНАЛНИ ОКВИР КВАЛИФИКАЦИЈА

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори успешности и процесни индикатори	Носиоци активности и надлежни органи и организације и правни субјекти са којима се остварује сарадња		Временски оквир
				надлежни органи, институције и организације	учесници	
<i>Приоритет I: Припремне активности за почетак рада на изради НОК-а</i>	Промоција улоге и значаја НОК-а у систему образовања, посебно стручног					

	Иновирање Јединствене номенклатуре занимања и усклађивање са међународним стандардом ISCO 88	17. Учесће у иновирању Јединствене номенклатуре занимања (ЈНЗ) и усклађивање са међународним стандардом ISCO 88/08	Степен укључености у иновирање ЈНЗ	РЗС	МЕРП, НСЗ, МП	2009.
		18. Израда протокола о изградњи НОК у Републици Србији и акционог плана за 2010. годину	Усвојен протокол о изградњи НОК-а и акциони план за 2010.	НССО, АСООО	МП, МОС, НСЗ, МЕРП, УП, ПК синдикат или репрезентативни синдикат	2009.
	Изградња институција НОК-а	19. Образовање координационог тела за управљање НОК-ом у оквиру Националног савета за стручно образовање и оспособљавање	Образовано координационо тело за управљање НОК-ом	НССО	АСООО, МП, МЕРП, НСЗ	2009.-2010.
		20. Образовање Одељења у оквиру Агенције за стручно образовање и образовање одраслих (собље, процедуре, сарадња, активности)	Образовано Одељење за квалификације Одељење за квалификације почело са радом	АСООО	НССО, МП, МЕРП, НСЗ	2009.-2010.

		21. Утврђивање главних елемената НОК-а (обим, нивои, описи дескриптора) у складу са ЕОК	Дефинисани су главни елементи НОК-а	АСООО, НССО	МП, УП,ПК , МЕРР, НСЗ, ПСОК	2010.
		22. Развој процедуре акредитације институција за образовање и оспособљавање	Усвојена процедура за акредитације институција	АСООО, НССО	МП, МЕРР, НСЗ, ПСОК, УП, ПК	2010.
		23. Развој процедуре акредитације програма образовања и оспособљавања	Усвојена процедура за акредитације програма	АСООО, НССО	МП, МЕРР, НСЗ, ПСОК, УП, ПК	2010.

3. РАЗВОЈ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори успешности и процесни индикатори	Носиоци активности		Временск и оквир
				надлежни органи, институције и организације	учесници	
Приоритет I: Успостављање институционалног	Даље усавршавање система стручног образовања ради обезбеђивања	24. Редифинисање подручја рада 25. Усклађивање	Утврђена подручја рада Утврђена листа образовних профила	АСООО	НССО, МП МЕРР, НСЗ, ПСОК, УП, ПК	2010. трајно

, програмског и организационог плурализма у реализацији стручног образовања и обуке и повезивање формалног и неформалног стручног образовања	флексибилне хоризонталне и вертикалне проходности ученика и полазника	образовних профила са регулисаним и препориченим квалификацијама у ЕУ				
		26. Дефинисање модела организације наставе у стручним школама и организације школске године. Усклађивање организације наставе са модуларним програмима	Дефинисани модели организације наставе у стручним школама у складу са модуларним програмима	АСООО, НССО, МП	ПСОК, УП, ПК	2010. трајно
		27. Припрема концепта послесредњег образовања	Усвојен концепт послесредњег образовања	МП	НССО, АСООО, МЕРР, НСЗ, Завод за унапређивање образовања и васпитања, УП, ПК	2010.

Приоритет II: <i>Развој система стандарда у стручном образовању</i>	Развој стандарда занимања	28. Развој стандарда занимања	Израђена методологија за израду стандарда занимања и започет рад на изради стандарда занимања	ЗУОВ, ЗВКО	НССО, АСООО, МП, МЕРР, НСЗ, УП, ПК	2010. трајно
	Развој образовних стандарда	29. Развој образовних стандарда - Развој задовољавајуће равнотеже између општег и стручног образовања у програмима стручног образовања - Дефинисање односа општег и стручног образовања у програмима стручног образовања и обука	Развијени образовни стандарди	ЗУОВ, ЗВКО	МП, ПСОК, НССО, МЕРР, НСЗ, УП, ПК	2010. трајно
	Модернизација и развој праксе и практичне наставе како у средњим школама и образовним институцијама, тако и у предузећима/привредним друштвима	30. Дефинисање система реализације праксе у средњим стручним школама – Увођење лиценце за	Развијен и усвојен нови систем праксе у средњим стручним школама	МП, НССО, АСООО	ПСОК, МЕРР, УП, МРСП, синдикат и репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ	2010. трајно

	<p>Рedefинисање облика, начина и садржаја професионалне праксе у предузећима и привредним друштвима, а на основама уговора о партнерству и сарадњи између школа и социјално-економских партнера</p>	<ul style="list-style-type: none"> – реализацију праксе – Дефинисање стандарда за реализацију праксе – Увођење уговора о сарадњи са послодавцима – Формирање регионалних центара који би били добро опремљени 				
<p>Приоритет III: <i>Даље осавремењавање - садржаја, организације и метода наставног процеса, рада наставника и школа у целини</i></p>	<p>Даље усавршавање и иновирање модуларног модела образовних програма заснованих на исходима учења</p>	<p>31. Увођење нових огледних програма а у складу са потребама тржишта рада и у сарадњи са социјалним партнерима</p>	<p>Утврђена потреба тржишта рада за новим огледним профилем Конципирани и уведени нови огледни програми стручног образовања у складу са потребама тржишта рада и у сарадњи са социјалним партнерима</p>	<p>АСООО, ЗУОВ</p>	<p>НССО, МП, ПСОК МЕРР, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ</p>	<p>2010. трајно</p>
		<p>32. Усавршавање уџбеника, приручника, наставних средстава</p>		<p>ЗУОВ</p>		<p>2009- 2010. трајно</p>
	<p>Даље усавршавање и иновирање образовних програма на језицима националних мањина заснованих на исходима учења</p>	<p>33. Даље усавршавање модуларног модела програма кроз огледе на језицима националних мањина</p>	<p>Развијени нови модуларни програми на језицима националних мањина</p>	<p>МП, Покрајински секретаријат за образовање и културу</p>	<p>ЗУОВ</p>	

		34. Развој уџбеника, приручника и наставних средстава за образовање на језицима националних мањина	Развијени нови уџбеници, приручници и наставна средства за образовање на језицима националних мањина	МП, Покрајинск и секретаријат за образовање и културу	ЗУОВ	2009- 2010. трајно
	Даље усавршавање и иновирање образовних програма на за ученике са посебним потребама	35. Даље усавршавање модуларног модела програма кроз огледе за ученике са посебним потребама	Развијени нови модуларни програми	ЗУОВ	МП, ПСОК, МЕРР, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, ПК, НСЗ	2009-2010. трајно
Приоритет IV: <i>Успостављање и развој система обезбеђивање и</i>	Усавршавање система испита у стручном образовању	36. Развој мајсторског и специјалистичког испита	Развијен модел мајсторског и специјалистичког испита	АСООО, НССО	МП, ПСОК МЕРР, НСЗ, УП, ПК	2009. трајно
		37. Развој завршних испита	Развијен модел завршних испита	АСООО, НССО	МП, ПСОК МЕРР, НСЗ, УП, ПК	2009. трајно

<i>вредновање квалитета у стручном образовању</i>		38. Стручна матура	Развијен модел стручне матуре	АСООО, НССО	МП, ПСОК МЕРР, НСЗ, УП, ПК	2009. трајно
	Евалуација реализације огледних програма	39. Праћење и евалуације огледних програма и профила	Огледни програми преведени у редовни систем стручног образовања	МП, НССО, АСООО		2009. трајно
Приоритет V: <i>Рационализација и усавршавање мреже средњих стручних школа</i>	Усклађивање мреже средњих стручних школа са тржиштем рада и потребама привреде	40. Дефинисање критеријума за утврђивање мреже средњих стручних школа	Дефинисани критеријуми за утврђивање мреже средњих стручних школа	МП, НССО	АСООО, ЗУОВ, ПСОК, УП, ПК, МЕРР, НСЗ	2010.

		41. Дефинисање мреже школа средњих стручних школа и уписне политике	Израђена мрежа средњих стручних школа и развијена нова уписна политика у средње стручне школе	МП, НССО	АСООО, ЗУОВ, ПСОК, УП, ПК, МЕРР, НСЗ	2010.-2011.
--	--	---	---	----------	--------------------------------------	-------------

4. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА, САРАДНИКА И ИНСТРУКТОРА

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори успешности и процесни индикатори	Носиоци активности		Временски оквир
				надлежни органи, институције и организације	учесници	
<i>Приоритет I: Обнова и модернизација система усавршавања и оспособљавања наставника, сарадника и запослених у стручном образовању</i>	Развој и усавршавање програма стручног усавршавања на нивоу школе	42. Идентификација потреба заусавршавања наставника практичне наставе	Идентификоване су потребе	АСООО	Заједнице стручних школа, НССО	2009. трајно
		43. Успостављање процедуре за акредитацију програма усавршавања наставника стручних предмета	Дефинисана процедура за акредитацију програма стручног усавршавања наставника	МП	ПСОК, ЗУОВ, АСООО Заједнице стручних школа НССО, НПС	До 2010.
		44. Развој информационог центра и стварање базе података о профилима и образовним потребама наставника стручних школа	Формиран информациони центар и база података о профилима и образовним потребама наставника стручних школа	АСООО, МП, ПСОК	МП, ПСОК, Заједнице стручних школа, ЗУОВ	2010.

<p>Приоритет II: <i>Даље усавршавање стандарда професионалних компетенција наставника и инструктора, као и директора школа, инспектора и педагошких саветника који ће радити на вредновању професионалног рада наставника</i></p>	<p>Даљи развој стандарда професионалних компетенција директора школа, инспектора и педагошких саветника</p>	<p>45. Даље усавршавање процедура и стандарда професионалних компетенција директора, инспектора и педагошких саветника</p> <ul style="list-style-type: none"> – Усавршавање правилника о лиценци – Програми професионалног усавршавања за ове категорије запослених 	<p>Усавршене процедуре и стандарди професионалних компетенција директора, инспектора и педагошких саветника</p>	<p>ЗУОВ</p>	<p>МП, ПСОК, АСООО, Заједнице стручних школа</p>	<p>2010.</p>
	<p>Развој националних стандарда за професионалне компетенције наставника и инструктора у стручном образовању</p>	<p>46. Израда и усвајање стандарда</p> <ul style="list-style-type: none"> – Доношење одлуке и усвајања плана израде стандарда. – Рад на изради стандарда – Процедура усвајања стандарда 	<p>Израђени и усвојени стандарди</p>	<p>МП, ЗУОВ</p>	<p>МП, ПСОК, АСООО, Заједнице стручних школа</p>	<p>2010.</p>

5. КАРИЈЕРНО ВОЂЕЊЕ И САВЕТОВАЊЕ

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори успешности и процесни индикатори	Носиоци активности		Временски оквир
				надлежни органи, институције и организације	учесници	
Приоритет I: <i>Успостављање и развој система каријерног вођења и саветовања у стручном образовању</i>	Успостављање система каријерног вођења и саветовања	47. Израда стратегије каријерног вођења и саветовања у стручном образовању	Усвојена стратегија каријерног вођења и саветовања у стручном образовању	Влада, предлаач МОС	МП, ПСОК, МЕРР, НСЗ, организације које се баве каријерним вођењем	2009.
		48. Отварање центара за каријерно вођење и саветовање у стручним школама	Отворени центри за каријерно вођење и саветовање у стручним школама	АСООО, НССО	МП, ПСОК, МЕРР, МОС НСЗ, организације које се баве каријерним вођењем	2010. и трајно
		49. Израда националног програма за каријерно вођење и саветовање	Усвојен национални програм	НССО	АСООО, МП, ПСОК МЕРР, МОС НСЗ, организације које се баве каријерним вођењем	2010.

		50. Праћење и евалуација рада центара за каријерно вођење и саветовање	Степен реализације програма каријерног вођења и саветовања реализован у стручним школама	АСООО	НССО, МП, МЕРР, ПСОК, МОС, НСЗ, организације које се баве каријерним вођењем	2010-2011.
--	--	--	--	-------	--	------------

6. ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Индикатори успешности и процесни индикатори	Носиоци активности		Временски оквир
				надлежни органи, институције и организације	учесници	
Приоритет I: <i>Развој предузетничког духа и филозофије предузетништва у стручном образовању</i>	Даљи развој програма предузетништва у стручним школама	51. Даљи развој програма и наставног материјала предузетништва у стручним школама	Програм предузетништва уведен у наставни план стручних школа и развијени наставни материјали који се користе	ЗУОВ, МП		2009-2011.
		52. Успостављање и развој модела стручног усавршавања наставника који предају у средњим стручним школама, као и директора и стручних сарадника	Развијен модел стручног усавршавања наставника који предају у средњим стручним школама	ЗУОВ, МП		2009-2011.

		53. Повезивање средњих стручних школа са локалним заједницама, послодавцима и социјалним партнерима у циљу развоја и јачања предузетничког духа у средњим стручним школама	Развијен модел сарадње средњих стручних школа са локалним заједницама, послодавцима и социјалним партнерима у циљу развоја и јачања предузетничког духа у средњим стручним школама	НССО	МП, ПСОК, МЕРР, МОС	2010-2012.
--	--	--	--	------	---------------------	------------

II. ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ЗА ПЕРИОД 2011-2015. ГОДИНА

1. СОЦИЈАЛНО ПАРТНЕРСТВО И СТРУЧНО ОБРАЗОВАЊЕ

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Носиоци активности и надлежни органи и организације и правни субјекти са којима се остварује сарадња	Временски оквир
<i>Приоритет I: Даљи развој институционалних реформи и оснивање Националног савета за стручно образовање</i>	Наставак институционалних реформи и формирање модерних институција које треба да прате и подржавају даљи развој стручног образовања и развој социјалног партнерства	Израда новог модела друштвено- приватног партнерства између државе, институција образовања, науке и привреде	МП, ПСОК МФ, МЕРР, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, привредна комора, НСЗ, НССО, АСООО	2011-2015.
		Успостављање система сарадње и заједничког рада комисија и савета социјалног партнерства у области стручног образовања, запошљавања и социјалног партнерства	МП, ПСОК МФ, МЕРР, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, привредна комора, НСЗ, НССО, АСООО	2011-2015.
		Израда система и механизма за координацију интерних институција у области стручног образовања	МП, ПСОК НССО, АСООО	2011-2015.
		Израда политике и активних радних механизма у циљу ефикасности развоја социјалног партнерства у области стручног образовања и образовања одраслих	МП, ПСОК МФ, МЕРР, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, привредна комора, НС, НССО, АСООО	2011-2015.

Приоритет II: <i>Даљи развој и усавршавање стручног образовања како би се одговорило на потребе развоја тржишта рада и потражњу различитих циљних група</i>	Развој флексибилног стручног образовања а у складу са потребма и захтевима тржишта рада и послодаваца	Осавремевање наставних програма у сарадњи са социјалним партнерима у складу са променама на тржишту рада	НССО, ПСОК МП, УП, ЗУОВ, синдикат и репрезентативни синдикат, привредна комора, АСООО	2011-2015.
		Обезбеђивање механизма за усклађивање односа између теоријске и практичне обуке кроз рад у предузећима и укључивањем послодаваца у процес реализације практичне наставе	НССО, МП, ПСОК, УП, привредна комора, АСООО	2011-2015.
Приоритет III: <i>Успостављање механизма за размену информација између два система – система образовања и система тржишта рада, који не раде аутономно, одн. уско су повезани са националном привредом и променама у тој сфери</i>	Развој националног система информисања у области стручног образовања и запошљавања	Спровођење систематских истраживања о проблемима и трендовима на тржишту рада из угла главних актера и ширења информација како би оне биле доступне свим партнерима и учесницима	МП, УП, привредна комора, МЕРП, НСЗ, НССО, АСООО	2011-2015.
Приоритет IV: <i>Успостављање механизма за финансијску подршку и добро развијену инвестициону политику социјалних партнера и развијање њихове свести о неопходном порасту квалитета радне снаге и тржишта рада</i>	Развој и усавршавање система финансирања стручног образовања	Развој нових, алтернативних, извора финансирања стручног образовања	МП, НССО, АСООО, ПСОК УП, привредна комора, МЕРП, синдикат и репрезентативни синдикат	2011-2015.
		Успостављање механизма за развој појединачних фондова за стручно образовање на секторском, гранском, регионалном и компанијском нивоу	МП, МФ, МЕРП, УП, синдикат и репрезентативни синдикат, привредна комора, НСЗ, НССО, АСООО	2011-2015.

2. НАЦИОНАЛНИ ОКВИР КВАЛИФИКАЦИЈА

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Носиоци активности и надлежни органи и организације и правни субјекти са којима се остварује сарадња	Временски оквир
Приоритет I: <i>Функционисање НОК-а у Републици Србији</i>	Развој флексибилног стручног образовања а у складу са потребама и захтевима тржишта рада и послодаваца	Потпуно функционисање одељења за квалификације у оквиру Агенције за стручно образовање и образовање одраслих	НСЗ, МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих , НССО	Трајно
		Примена процедуре акредитације институција за образовање и оспособљавање	НСЗ, МП, Агенција за стручно образовање и образовање одраслих, НССО, Центар за акредитацију	Трајно
		Примена процедуре акредитације програма за образовање и оспособљавање	Агенција за стручно образовање и образовање одраслих, НСЗ, МП, НССО, Центар за акредитацију	Трајно

3. РАЗВОЈ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Носиоци активности и надлежни органи и организације и правни субјекти са којима се остварује сарадња	Рок и година завршетка
<i>Приоритет I: Развој система стандарда у стручном образовању</i>	Модернизација и развој праксе и практичне наставе како у средњим школама и образовним институцијама, тако и у предузећима и привредним друштвима	Формирање регионалних центара за практичну наставу	МП, ПСОК, АСООО, НССО МЕРР, НСЗ	2011-2015.
<i>Приоритет II: Успостављање и развој система осигурања квалитета у стручном образовању</i>	Развој система акредитације и сертификације у стручном образовању	Развој система сертификације	НССО, МП, УП, привредна комора, МЕРР, НСЗ, АСООО	Трајно

	Усавршавање система испита у стручном образовању	Развој система кредита	МП, ПСОК НССО, АСООО	2011-2015 Трајно
--	--	------------------------	-------------------------	---------------------

4. СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА

Приоритет	Циљеви	Конкретне мере и активности	Носиоци активности и надлежни органи и организације и правни субјекти са којима се остварује сарадња	Временски оквир
Приоритет I: <i>Обнова и модернизација система усавршавања и оспособљавања наставника, сарадника и запослених у стручном образовању</i>	Развој и усавршавање програма стручног усавршавања на нивоу школе и образовне институције	Увођење обавезне иницијалне педагошке припреме свих потенцијалних наставника Увођење праксе наставника практичне наставе и инструктора код послодавца ради упознавања са најновијим технологијама и опремом које се користе у процесу рада	МП, ПСОК НССО, ЗУОВ, универзитети	2011-2015.

<p>Приоритет II: Развој професионалне сарадње и партнерства између учесника и носилаца стручног усавршавања наставника, сарадника, иснтруктора и запослених у стручном образовању</p>	<p>Организационо и институционално јачање у области стручног усавршавања наставника, сарадника, иснтруктора и запослених у стручном образовању</p>	<p>Развој модела школског ресурсног центра и модела умрежавања школа , као основе за усавршавање на нивоу школе</p> <ul style="list-style-type: none"> - Снимање школских услова и искустава у електронској комуникацији међу школама - Предлог модела и ритма имплементације 	<p>Заједнице стручних школа МП, ПСОК , АСООО, ЗУОВ</p>	<p>2011-2015.</p>
		<p>Успостављање и развој централног Информационо-документационог центра за наставнике, инструкторе и друге запослене у образовању</p> <ul style="list-style-type: none"> - Предлог модела центра - Формирање центра - Почетак рада центра 	<p>Заједнице стручних школа МП, ПСОК НССО, АСООО, ЗУОВ</p>	<p>2011-2015.</p>
		<p>Умрежавање и повезивање школских центара са централним Информационо-документационим центром</p>	<p>МП, ПСОК, АСООО , ЗУОВ</p>	<p>2012-2015.</p>

Скраћенице:

- **МП - Министарство просвете**
- **МЕРР - Министарство економије и регионалног развоја**
- **МРСП – Министарство рада и социјалне политике**
- **НССО - Национални савет за стручно образовање и образовање одраслих (предлог да се оснује)**
- **АСООО – Агенција за стручно образовање и образовање одраслих**
- **МФ - Министарство финансија**
- **УП - Унија послодаваца Србије/репрезентативно удружење послодаваца**
- **ПК - Привредна комора Србије**
- **НСЗ - Национална служба за запошљавање**
- **МОС - Министарство омладине и спорта**
- **ЗУОВ - Завод за унапређивање образовања и васпитања**
- **СЕС - Социјално -економски савет Републике Србије**
- **ПСОК - Покрајински секретаријат за образовање и културу**
- **АМСП - Републичка агенција за мала и средња предузећа и предузетништво**
- **РЗС – Републички завод за статистику**